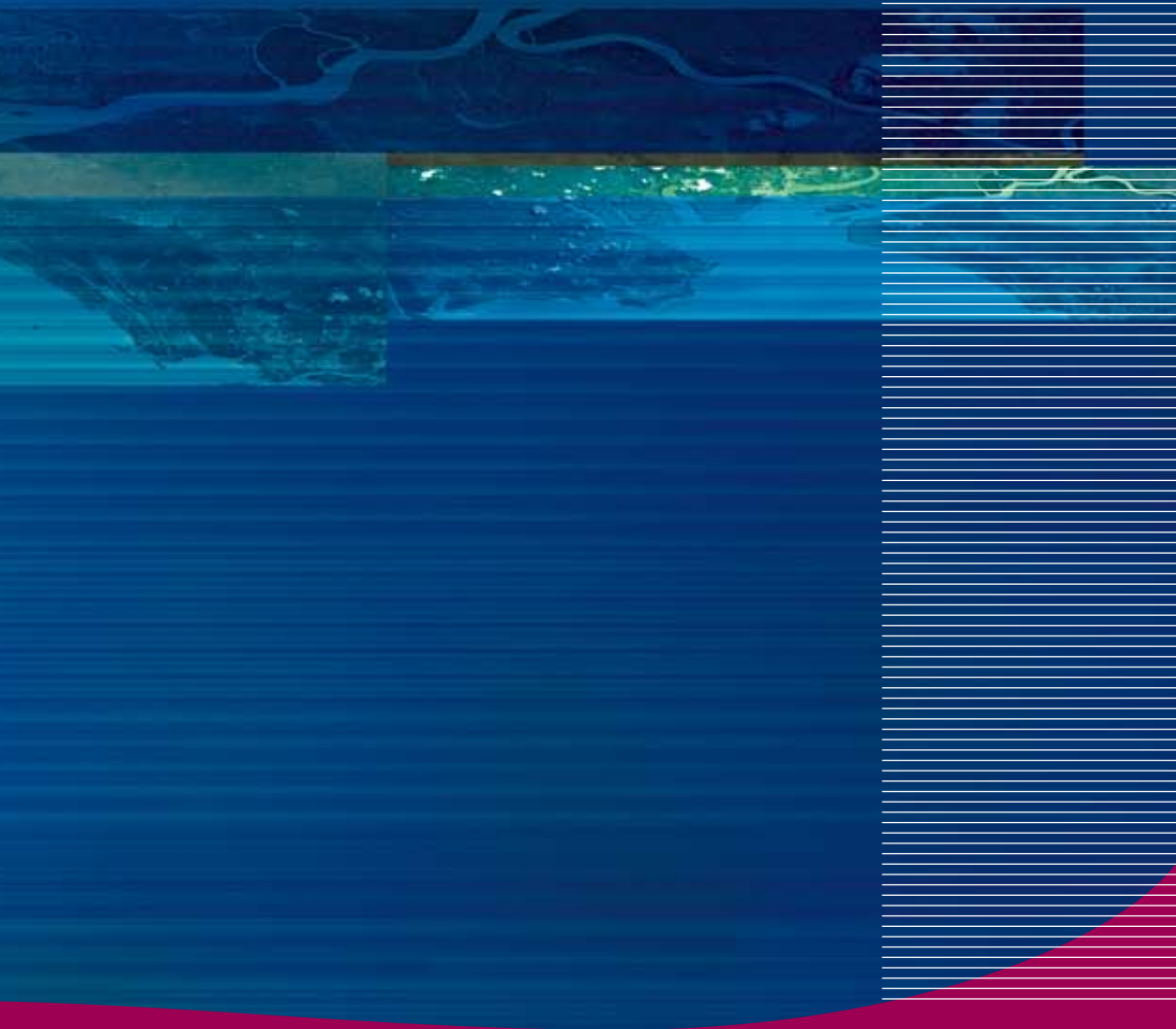


Dierenrechtenactivisme in Nederland

springplank voor Europa



Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst



Per undas adversas

Dierenrechtenactivisme in Nederland

springplank voor Europa

Inhoud

1	Inleiding	5
2	Actualisering stand van zaken dierenrechtenactivisme in Nederland	7
3	Respect voor Dieren	11
3.1	Radicalisering in modus operandi Respect voor Dieren	12
3.2	Financiering activiteiten Respect voor Dieren	13
3.3	Recente ontwikkelingen omtrent Respect voor Dieren	14
4	Reeds bestaand beleid in het buitenland	17
5	Samenvatting	19

1 Inleiding

‘Het toezicht op dierproeven is in Nederland te soft. Asielzoekers kunnen een procedure voeren tegen hun uitzetting, waarom kunnen dierenrechtenactivisten dan geen juridisch bezwaar maken tegen een dierproef?’¹

‘Er zijn in ons land wetenschappers die met hun gezin jaren aan fysieke en emotionele bedreigingen zijn blootgesteld. De staat hoort zijn burgers te beschermen maar slaagt daar onvoldoende in.’²

Deze citaten geven weer hoe voor- en tegenstanders van dierproeven omgaan met de materie en wat ze hierbij verwachten van de kant van de autoriteiten. De discussie over dierenwelzijn en dierenrechten is van direct belang, niet alleen wanneer het gaat om de standpunten van mensen die dierproeven (laten) uitvoeren, maar ook waar het de ideologie en handelwijze van dierenrechtenactivisten betreft.

In juli 2004 verscheen de nota ‘Dierenrechtenactivisme in Nederland - Grenzen tussen vreedzaam en vlamvend protest’³. Deze nota werd door de AIVD vervaardigd op verzoek van de Tweede Kamer⁴, die behoefte had aan een duidelijke waterscheiding tussen de door actievoerders aangewende vormen van protest. In het bijzonder was het de bedoeling om aan te geven in welke gevallen een actie als een terroristische daad kon worden bestempeld. Het door de AIVD verrichte onderzoek naar dierenrechtenactivisme leverde in 2004 onder meer de volgende conclusie op: ‘Een klein deel van de dierenrechtenactivisten tracht op heimelijke wijze en met gewelddadige middelen beleid en praktijk op het terrein van dierenwelzijn te veranderen. Analoog aan, en onder invloed van, de situatie in het Verenigd Koninkrijk schuift deze kleine kern van radicale dierenrechtenactivisten met tegen mensen gericht geweld gevaarlijk op naar de grens van wat beschouwd moet worden als terrorisme.’

Zoals in de nota van 2004 is aangegeven, worden de meeste acties uitgevoerd door personen die afkomstig zijn uit het zogenaamde burgerlijk ongehoorzame middenstuk van de daar beschreven activisme-piramide, dat een overgangstuk vormt voor potentiële radicale activisten. Het gaat hierbij onder meer om blokkade- en bezettingsacties, maar ook om zogenaamde home visits.

5 ¹ Prof. Mr. Bernd van der Meulen, medeauteur ‘Een Noodzakelijk Kwaad’
² (Kees Brunia en Jan Hoeijmakers, in reactie op ‘Een Noodzakelijk Kwaad’)

³ TK 2003-2004, 29 200 VI, nr. 175

⁴ Toezegging minister BZK, TK 2003-2004, 29 037, nr. 2.

Deze nota beoogt de lezer op de hoogte te brengen van de laatste ontwikkelingen en de huidige stand van zaken van het Nederlandse dierenrechtenactivisme. Daarnaast wordt ingegaan op een aantal ontwikkelingen in internationaal verband, meer specifiek de in toenemende mate belangrijke rol van Nederlandse activisten. Hierbij wordt allereerst een algemeen beeld geschetst, waaruit blijkt dat sommige ondernemingen de afgelopen tijd minder te duchten hebben van (deels radicale) acties. Daarna zal worden ingezoomd op het in 2004 opgerichte Respect voor Dieren (RvD), omdat deze actiegroep zich heeft ontwikkeld tot de belangrijkste dierenrechtenactivistische groepering van Nederland. Andere groeperingen zijn, om welke reden ook, de laatste jaren op de achtergrond geraakt. Vervolgens worden kort de internationale samenwerking inzake dierenrechtenactivisme en het recent ontwikkelde beleid ten aanzien van dierenrechtenactivisme in een aantal landen besproken. De nota wordt afgesloten met een samenvatting.

2 Actualisering stand van zaken

dierenrechtenactivisme in Nederland

Het Nederlandse dierenrechtenactivisme wordt, zoals aangegeven in de AIVD-nota van 2004, gekenmerkt door een driedeling: een deel van de actievoerders is actief vanuit linkse optiek, een ander deel heeft extreemrechtse sympathieën, maar de overgrote meerderheid heeft geen behoefte aan een politieke boodschap. De hier bedoelde categorie laat zich slechts leiden door zaken als emotie en frustratie over hoe wordt omgegaan met dieren in het algemeen en proefdieren in het bijzonder.

Een deel van de 'linkse' dierenrechtenactivisten hecht aan een overstijgen van dit actieterrain. Met name het laatste jaar is deze groep (hoofdzakelijk individuen) ook actief op gebied van antifascisme, waartoe men ook in het buitenland actief is, en het verzet tegen het Nederlandse (en Europese) asiel- en vreemdelingenbeleid. Een klein deel kan worden beschouwd als anarcho-autonoom⁵ en is, als brede beroepsactivist, ook aan te treffen bij (internationale) antiglobalistische bijeenkomsten en krakersrellen. Van extreemrechtse zijde treedt met name actiegroep 'Met de Dieren tegen de Beesten' voor het voetlicht. Zij richt zich in haar acties vooral tegen halal-slagerijen maar, in hun afkeer van Amerikaanse verworvenheden, soms ook tegen McDonalds.

Van onbekende zijde waren in 2006 gewelddadige acties te zien. Zo was sprake van een poging tot brandstichting bij een vestiging van McDonalds, een onderneming die doorgaans te maken heeft met activisten uit het extreemlinkse spectrum. Ook werd brand gesticht in een bestelbus van een slager in Vught. Een ander vast doel van zowel gematigde als radicale activisten, het in Rijswijk gevestigde Biomedical Primate Research Centre (BPRC), is sinds meer dan een jaar gespeend van acties. Dit heeft zowel te maken met interne problemen van de voornaamste actiegroep, als met het feit dat de onderzoeken op mensapen inmiddels zijn gestaakt.

De stroming 'Straight Edge' is nog steeds de bindende factor van de meest gedreven dierenrechtenactivisten. Deze stroming wordt gekenmerkt door een tot het uiterste doorgevoerde vorm van veganisme. De aanhangers zijn, deels gewelddadig, actief in de bestrijding van dierenleed. Voor een uitbreiding van hun acties naar andere (linkse of rechtse) actieterrains is geen plaats. Zij houden zich puur met dieren bezig.

7 ⁵ Anarcho-autonomen zijn radicale activisten die niet altijd een politieke boodschap hebben. Vaak zijn zij afkomstig uit de krakersscene, en veelal is geweld voor hen geen middel maar slechts een doel.

De beginselen worden bijvoorbeeld aangehangen door een deel van de actievoerders binnen Respect voor Dieren, dat in het volgende hoofdstuk uitgebreid aan de orde komt.

Ontwikkelingen in het Verenigd Koninkrijk (met name een strengere wetgeving) hebben vooral het afgelopen jaar gezorgd voor het uitwaaiëren van acties naar het Europese continent. Deze worden vaak georganiseerd door Nederlandse activisten maar mede uitgevoerd door activisten van Britse en andere nationaliteiten. Nederland kreeg hierbij een belangrijke rol toegeedeeld, een rol die met verve wordt gespeeld zoals in Hoofdstuk 3 zal blijken.

Sinds enige jaren, maar vooral na juni 2006, kan in toenemende mate worden gesproken van meer op de persoon gerichte acties. Het aantal zogenaamde 'home visits', (meest) nachtelijke lawaaiacties in de directe woonomgeving van directeuren en onderzoekers van veelal geneesmiddelenfabrikanten, is sterk gestegen. Naast verbaal geweld - bijvoorbeeld nachtelijke telefoontjes waarin betrokkenen maar ook de gezinsleden worden bedreigd - is in veel gevallen sprake van bekladdingen en vernielingen van auto's en aan woningen. Op deze wijze trachten actievoerders te bereiken dat hun doelwitten ander werk zoeken, met als uiteindelijk doel dat de betrokken ondernemingen afzien van hun zakelijke contacten met vooral het Britse Huntingdon Life Sciences (HLS). Deze onderneming verricht dierproeven ten bate van de (bio)farmaceutische, de veterinaire en de voedingsindustrie.

Sinds medio februari 2007 zijn ook de financiële relaties van Huntingdon Life Sciences (NYSE, Euronext, Van der Moolen) doelwit van acties. Daarbij zijn, naast 'legale demonstraties' bij bedrijven en instellingen, inmiddels ook 'home visits' uitgevoerd waarbij kwetsende leuzen zijn aangebracht en vernielingen aangericht. Deze acties tegen (de facilitering van) proefdiergebruik worden sinds begin 2007 mede uitgevoerd door de binnen Respect voor Dieren actieve groepering Anti Dierproeven Coalitie (ADC), die ook een Belgische afdeling kent.

Een andere relevante ontwikkeling is het verschijnen van het rapport 'Een Noodzakelijk Kwaad', waaruit het inleidende, veelzeggende en door activisten graag aangehaalde, citaat van de nota stamt. Naar aanleiding van het 25-jarig bestaan van de Wet op de dierproeven (Wod) heeft de toenmalige minister Hoogervorst van VWS besloten een evaluatie te laten verrichten door de Universiteit van Wageningen. In maart 2005 verscheen het rapport 'Noodzakelijk kwaad - Evaluatie Wet op de dierproeven': dit tot grote tevredenheid van groeperingen die zich bekommeren om het welzijn en de rechten van dieren. Wetenschappers en proefdierdeskundigen daarentegen waren het in hoge mate oneens met een deel van de conclusies en aanbevelingen. Met name

het feit dat ‘Wageningen’ was verzocht de evaluatie te verrichten riep veel vragen op: ‘In Staphorst vragen wat men van vaccinatie vindt. Zo is de evaluatie van de Wet op de dierproeven verlopen’.⁶ Het bovengenoemde rapport heeft overigens nauwelijks effect op meer radicale actievoerders. Zij trekken hun eigen plan. De relevantie van het rapport is echter hierin gelegen dat de eventuele, aan het rapport te verbinden, beleidsgevolgen kunnen leiden tot een verhoogde transparantie. Dit kan, op zijn beurt, leiden tot een radicalisering van een deel van de dierenrechtenactivisten. Zij krijgen zo immers beter zicht op wat er precies gebeurt en door wie. Overigens kan ook het niet opvolgen van de aanbevelingen tot grote onvrede, en erger, leiden.

Met de intrede van de Partij voor de Dieren is een politieke dimensie toegevoegd aan het activisme in Nederland. In de nota ‘Dierenrechtenactivisme in Nederland - Grenzen tussen vreedzaam en vlammend protest’ van juli 2004 werd ook ingegaan op de vrees van een woordvoerder van genoemde partij. Deze meende dat in het onderzoek naar dierenrechtenactivisme geen onderscheid zou worden gemaakt tussen gewelddadige activisten en personen die zich inzetten voor het welzijn van de dieren. De nota heeft die angst kunnen wegnemen, zo bleek later uit enkele uitlatingen in de media. In feite kan worden gesteld, zo toonde AIVD-onderzoek aan, dat radicale activisten zich grotendeels afzetten tegen de ‘politieke’ geestverwanten. De Partij voor de Dieren is in hun optiek een softe organisatie die zich misschien bekommert om ‘welzijn’ maar niet om ‘rechten’ van dieren. Daarmee is een duidelijke scheiding aangebracht tussen de Partij voor de Dieren en het radicale deel van de Nederlandse dierenrechtenactivisten.

3 Respect voor Dieren

‘Dierenbevrijding is een politiek doel en dat maakt de beweging en Respect voor Dieren dan ook politiek. Dat neemt niet weg dat we als actiegroep geen kleur gaan kiezen en ons gaan vastleggen aan lege begrippen zoals ‘links’ en ‘rechts’. Daarvoor heeft de binnen- en buitenparlementaire politiek de dieren te lang als een bijzaak gezien. Was het niet GroenLinks die instemde met het openhouden van BPRC?’ Met deze uitspraak van Jan Kramer - een alias van de voornaamste woordvoerder van Respect voor Dieren - werd RvD naar het Britse model gekenschetst als een brede organisatie waar eenieder welkom is. Een politieke voorkeur is niet van belang, slechts het dier telt.

RvD is opgericht door een bekende Nederlandse dierenrechtenactivist, die in 2000/2001 tien maanden heeft vastgezeten in Denemarken, waar hij was opgepakt (en veroordeeld) op verdenking van het vrijlaten van nertsen. De organisatie is opgericht in Amsterdam, maar heeft inmiddels deels autonome afdelingen in Rotterdam, Noord-Nederland en ook in België. RvD noemt zichzelf een no-nonsense dierenrechtengroep, die streeft naar een volledige afschaffing van diergebruik, in welke vorm ook.

RvD leek in het begin een groep die in haar acties nauwelijks te onderscheiden was van veel andere geestverwanten. Opmerkelijk was slechts dat de organisatie zich met name richtte op de bontindustrie, waarbij vooral de Amsterdamse vestiging van Maison de Bonneterie het moest ontgelden. Tegen de bontindustrie werden tot op heden meer dan twintig acties uitgevoerd. Zo werden er picketlines gehouden, waarbij onder meer potentiële klanten van bontwinkels vermanend werden toegesproken, maar ook bezettingen uitgevoerd. Verder riep RvD breed op tot het sturen van ‘beleefde protestmails’.

In de loop van 2005 werd echter duidelijk dat RvD in toenemende mate kan worden beschouwd als de Nederlandse dochter van het Britse Stop Huntingdon Animal Cruelty (SHAC). SHAC richt zich met allerlei acties tegen het grote proefdierenlaboratorium Huntingdon Life Sciences, maar wordt in Groot-Brittannië sterk in haar activiteiten beknot door de repressieve aanpak van de autoriteiten. RvD bemoeit zich nadrukkelijk met de agenda van de hierboven genoemde SHAC. Bij acties van RvD in Nederland zijn niet zelden SHAC-coryfeeën aanwezig. De verslagen van de acties van RvD (en sinds 2007 ook ADC) worden, vaak dezelfde dag nog, geplaatst op zowel de eigen website, www.respectvoordieren.nl respectievelijk www.stopdierproeven.org,

als die van SHAC, www.shac.net. De activiteiten van RvD zijn vrijwel zonder uitzondering gericht op ondernemingen die op de SHAC-targetlijst vermeld staan. Deze ondernemingen zijn allemaal op enigerlei wijze zakelijk verbonden met het Britse proefdierenlab Huntingdon Life Sciences. Met name vestigingen en woonhuizen van directieleden en onderzoekers van farmaceutische ondernemingen als Novartis, Roche, GlaxoSmithKline maar ook toeleverings- en facilitaire bedrijven als UPS vormen daarbij het doelwit.

De meest opmerkelijke daad, van de ‘voor een deel met SHAC sympathiserende’ Britse actievoerders, was de opgraving van de stoffelijke resten van een familielid van de eigenaar van New Church Guinea Pigs farm. Dit was in augustus 2005 uiteindelijk de reden voor deze fokker van proefdieren om met de werkzaamheden te stoppen. Dit leidde tot grote vreugde bij SHAC en andere, waaronder ook Nederlandse, dierenrechtenactivisten. Uit een op diverse fora gevoerde discussie over de hier gehanteerde actiemethode, het opgraven van stoffelijke resten als pressiemiddel, bleek dat ook Nederlandse dierenrechtenactivisten zich hierin konden vinden.⁷

3.1 Radicalisering in modus operandi Respect voor Dieren

In de loop van 2005 was sprake van een gestage radicalisering in de modus operandi van Respect voor Dieren. Werden aanvankelijk slechts open acties (‘legale’ demonstraties) uitgevoerd bij bedrijven, gaandeweg werden steeds meer personen in de woonomgeving belaagd waarbij een aantal zich dusdanig bedreigd voelde, dat aangifte werd gedaan. Bij een RvD-actie in Landsmeer kregen medewerkers van FisherEmergo bijvoorbeeld te maken met een verwijzing naar de opgraving in Engeland: ‘Dat kan jullie ook gebeuren!’

Aanvankelijk werden de tegenstanders nog met open vizier, dus zonder maskers en dergelijke, tegemoet getreden. Dit leidde tot een enkele herkenning van RvD-activisten. Bij latere acties echter waren de gezichten al gedeeltelijk bedekt. Inmiddels zijn bij de meer heimelijke acties bivakmutsen of andere vermommingen gebruikelijk. Het Britse SHAC is gaandeweg zwaarder gaan leunen op de Nederlandse kameraden, waardoor deze steeds vaker in het buitenland actief zijn. Zo was een Nederlandse delegatie van RvD in de zomer van 2005 voor het eerst direct betrokken bij activiteiten in Finland.

⁷ De volgende uitspraak van een Britse sympathisant kan dienen als voorbeeld voor de denkwijze van dit soort activisten: ‘While I do not condone digging up an elderly lady, I definitely don’t condemn it. After all, a corpse is only a pile of bones or lump of meat and I don’t understand why we have all this fuss about the dead’.

Ook voor acties in andere West-Europese landen (België, Zweden, Zwitserland) werd de hulp ingeroepen van RvD. RvD kreeg een steeds grotere rol in het aansturen en coördineren van acties. Door de betrokkenheid van Nederlandse staatsburgers bij acties in het buitenland loopt ook de Nederlandse reputatie ‘an sich’ imagoschade op.

In de loop van 2005 heeft RvD zich ook, op eigen houtje en zonder het fiat van SHAC, meer en meer toegelegd op het tegenwerken van de activiteiten van reisorganisator Thomas Cook. Dit gebeurde vanwege het feit dat Thomas Cook vakantie-reizen organiseert naar Mauritius waarbij op de terugvlucht naar Europa apen worden meegenomen, die hier terechtkomen in de proefdierindustrie. RvD voerde tientallen acties uit, variërend van posten bij Cook-vestigingen tot vernielingen en bedreigingen van het personeel, in Nederland maar ook ver daarbuiten. Zijdelings kwam hierbij ook de KLM in beeld: haar zakenpartner Air France is verantwoordelijk voor het transport van de dierproefapen. Tot op heden echter werden slechts acties uitgevoerd tegen Air France zelf, niet tegen de KLM.

In januari 2006 concludeerde de AIVD uit het lopende onderzoek dat de mogelijkheid zeer wel aanwezig was dat vanaf dat moment activiteiten minder openlijk zouden worden voorbereid en uitgevoerd. Dit had mede te maken met het feit dat de Britse autoriteiten minder zachtzinnig omsprongen met openbare uitingen van ongenoegen van actievoerders. Een deel van hen verplaatste de activiteiten naar het Europese continent - inclusief Nederland - en naar de nachtelijke uren, waarbij auto's en woonhuizen werden belaagd. Daarnaast bleven echter ook de zogenaamde ‘open demonstraties’ plaatsvinden bij (met camera's) beveiligde bedrijfspanden. Een zekere radicalisering van de acties, in de vorm van bedreiging van personen thuis, heeft reeds plaatsgehad. Eventueel persoonsgericht geweld - de volgende stap in actiemethodes - is in Nederland op voorhand niet geheel uit te sluiten, mede vanwege de nauwe samenwerking met SHAC-activisten.

3.2 Financiering activiteiten Respect voor Dieren

Een steeds weer terugkomend interessant item is de kwestie van de financiering. Hoe kunnen individuen, die vaak slechts over losse baantjes beschikken of soms helemaal niet werken, beschikken over voldoende liquide middelen om een grote (Europese) campagne op te zetten? Het antwoord is liefdadigheid. RvD hoeft zich niet in allerlei bochten te wringen om aan geld te komen. Ook hoeven de activisten niet buiten de wet te treden. Veel Nederlanders, en zeker ook Britten, zijn liefdadig ingesteld. RvD heeft

een paar methodes gevonden om zichzelf te kunnen bedruipen. De eenvoudigste is voor hen een beroep te doen op de Britse moederorganisatie SHAC. Daarnaast is het in Oxfordstreet of een andere winkelstraat in Londen collecteren lucratief gebleken, zowel voor SHAC als RvD. Op deze manier zijn snel honderden, soms een paar duizend, Britse ponden te verdienen. Ook in Nederlandse winkelgebieden collecteren levert veel campagnegeld op. Een derde mogelijkheid is gebruik maken van het in activistenkringen bekende fenomeen 'benefiet'. Daarbij wordt een gedeelte van de baropbrengst in alternatieve kroegen ter beschikking gesteld voor het goede doel.

3-3 Recente ontwikkelingen omtrent Respect voor Dieren

Eind juni 2006 werd in het Engelse Tonbridge (Kent) een zogenaamde animal rights gathering (bijeenkomst van dierenrechtenactivisten) gehouden waarbij Nederland sterk was vertegenwoordigd, met name door de presentie van RvD. Als uitkomst van de bijeenkomst kreeg RvD, zo is inmiddels wel duidelijk, een voortrekkersrol toebedeeld waar het acties op het Europese continent betreft. In Tonbridge werd tevens besloten om in het vervolg nadrukkelijker aandacht te gaan besteden aan de actievorm 'home visits'. Stafleden en onderzoekers, vooral van farmaceutische ondernemingen, zouden meer dan tot nu toe in de eigen woonomgeving lastig gevallen gaan worden.

Om deze reden is de AIVD met behulp van de RID'-en begonnen aan een informatieronde langs die organisaties en personen waarop RvD zich met name richt. Tijdens deze ronde wordt informatie gedeeld over de modus operandi en verwachte plannen van dierenrechtenactivisten. Het doel van deze bijeenkomsten is enerzijds om de werkelijke dreiging kenbaar te maken en op te roepen zelf beveiligingsmaatregelen te nemen. Anderzijds verzoekt de AIVD de betreffende ondernemingen om relevante informatie over activistische aandacht voor hun bedrijf met de AIVD te delen.

RvD is sinds de internationale bijeenkomst van dierenrechtenactivisten in Kent sterk gericht op Europa. Acties in Nederland zelf blijven echter ook plaatsvinden. Daarbij zijn steeds vaker Britse geestverwanten aanwezig. Sinds kort heeft RvD zich opgesplitst in twee groepen die min of meer autonoom opereren. Een aantal personen, die de naam RvD blijft dragen, houdt zich bezig met de promotie van veganisme en antibontacties; een andere groep keert zich - onder de naam Anti Dierproeven Coalitie (ADC) - hoofdzakelijk tegen personen en organisaties die zich bezighouden met dierproeven of de ondersteuning ervan. In afleiding daarvan worden ook financiële relaties (Van der Moolen, Euronext) in de acties betrokken.

Respect voor Dieren/Anti Dierproeven Coalitie is dit jaar belast met de volgende internationale bijeenkomst van dierenrechtenactivisten, de 'animal rights gathering'. De bijeenkomst wordt ingeleid met een demonstratie in Amsterdam.

4 Reeds bestaand beleid in het buitenland

De AIVD werkt op het gebied van dierenrechtenactivisme samen met een groot aantal, vooral Europese, politie- en veiligheidsdiensten. Daarbij is duidelijk geworden dat elk land op eigen wijze bezig is om het hoofd te bieden aan activiteiten van radicale dierenrechtenactivisten. De strafrechtelijke aanpak verschilt van land tot land, hetgeen de opsporing en afhandeling van incidenten vaak bemoeilijkt.

Op dit moment kennen de Verenigde Staten de meest stringente wetgeving. Daar worden radicale vormen van dierenrechtenactivisme, maar ook milieuactivisme, beschouwd als ‘eco-terrorisme’. In een op 21 juni 2005 afgelegde verklaring voor de Senaat liet FBI Deputy Assistant Director John Lewis weten dat ‘het Earth Liberation Front en het Animal Liberation Front heden ten dage één van de meest ernstige binnenlandse terroristische bedreigingen vormen’. De aan dierenrechten- en milieuactivisten opgelegde straffen zijn een afspiegeling van deze zienswijze. Zo werd Jeffrey Luers, een milieuactivist, in Californië veroordeeld tot bijna 23 jaar gevangenisstraf wegens het in brand steken van drie grote terreinwagens. Voor Luers zijn ook in ons land recent solidariteitsdemonstraties gehouden.

In Groot-Brittannië zijn met name de activiteiten van SHAC-activisten aan banden gelegd door een soort van ‘anti-stalkingwet’. Het is de actievoerders verboden binnen een straal van een paar honderd meter van bepaalde ondernemingen en woonhuizen te komen. Dit heeft geleid tot een verplaatsing van veel activiteiten naar het Europese continent, maar ook (ondanks stringent beleid) naar de Verenigde Staten alsmede naar Canada.

Ook in Scandinavië is beleid ontwikkeld om het hoofd te bieden aan met name de radicale acties tegen dierenleed. In één van de landen is op dit moment een wet in voorbereiding, de zogenaamde ‘afpersingswet’. Hierin zal worden geregeld dat personen, die anderen de bedrijfsvoering onmogelijk maken, worden veroordeeld tot twee jaar gevangenisstraf of een hoge geldboete. In een ander Scandinavisch land is het beleid er sinds enige jaren op gericht om door middel van voorlichting aan mogelijke targets van dierenrechtenactivisten de actievoerders een slag voor te zijn. Daartoe wordt gesproken met bedrijven op gebied van biotechnologie en met name nertsenfokkerijen. Deze preventieve actie heeft overigens niet kunnen voorkomen dat zeer recent een aantal van de directeuren te maken kreeg met ‘home visits’. Eén van de organisatoren van deze activiteit was overigens de kopman van Respect voor Dieren.

De AIVD volgt de werkwijze van deze Noord-Europese collega's al sinds jaren. De aanslagen van 11 september 2001 in New York en Washington, meer specifiek de daarna door verzekeringsmaatschappijen genomen maatregelen als terrorismeclausule waarbij schade veroorzaakt door terroristen of activisten niet wordt vergoed, hebben tijdelijk gezorgd voor een afname van meldingen door de betreffende ondernemingen. Inmiddels is weer sprake van een tot tevredenheid stemmende samenwerking.

5 Samenvatting

- Sinds het verschijnen van de AIVD-nota 'Dierenrechtenactivisme in Nederland - Grenzen tussen vreedzaam en vlammend protest' is het aantal grootschalige vernielingen (bijvoorbeeld door brandstichtingen) niet toegenomen. Ook werd het in 2005 rustig rond het Biomedical Primate Research Center (BPRC). Wél is sprake van een toename van persoonsgerichte acties, in de vorm van zogenaamde 'home visits'. Daarbij krijgen directeuren en onderzoekers van farmaceutische ondernemingen in de woonomgeving te maken met (vaak nachtelijke) acties van dierenrechtenactivisten. Naast verbaal geweld en bedreigingen is in veel gevallen sprake van vernielingen (meestal aan auto's).
- In september 2005 verscheen het rapport 'Een Noodzakelijk Kwaad'. Deze evaluatie van 25 jaren Wet op de dierproeven (Wod) leidde tot een scherpe discussie tussen de voor- en tegenstanders van dierproeven. Wanneer de, voor dierenrechtenactivisten redelijk gunstige, aanbevelingen van 'Een Noodzakelijk Kwaad' niet worden geïmplementeerd, kan dit naar de mening van de AIVD leiden tot een verdere verharding van de standpunten en radicalisering van het vigerende dierenrechtenactivisme.
- Sinds november 2004 is Respect voor Dieren (RvD) actief. De 'hoofdvestiging' Amsterdam heeft inmiddels filialen in Noord-Nederland in Rotterdam en in België. In korte tijd is Respect voor Dieren uitgegroeid tot de meest actieve actiegroep. Zij is in feite de vertegenwoordiger van SHAC in Nederland, en wordt steeds vaker gevraagd acties uit te voeren in West Europa. RvD is inmiddels de coördinator van 'home visits' op het Europese continent. De activiteiten van RvD worden in toenemende mate radicaler. Niet alleen wordt vaker gebruik gemaakt van vermommingen, ook lijkt het aantal bedreigingen en vernielingen toe te nemen. Aan liquide middelen heeft RvD geen gebrek. De voorman van Respect voor Dieren/ Anti Dierproeven Coalitie speelt een belangrijke rol waar het gaat om de acties op het Europese continent.
- De AIVD is gestart met een 'informatieronde' langs de voornaamste doelen van Respect voor Dieren/Anti Dierproeven Coalitie. Het doel daarbij is om relevante ondernemingen op de hoogte te brengen van de modus operandi, maar ook de verwachte plannen van dierenrechtenactivisten. Het doel van deze bezoeken is tweeledig: enerzijds wil de AIVD de werkelijke dreiging kenbaar maken en aandacht

vragen voor door de onderneming zelf te nemen preventieve maatregelen; anderzijds wordt getracht om de ondernemingen over te halen om informatie over mogelijke aandacht van activisten voor hun bedrijf (via de Regionale Inlichtingendiensten) ter kennis te stellen aan de AIVD en/of direct aan de opsporingsinstanties.

- In verschillende landen is beleid ontwikkeld tegen de activiteiten van met name de gewelddadige dierenrechtenactivisten. Dit varieert van repressieve maatregelen, als een stringenter wetgeving (met name Verenigde Staten en Groot-Brittannië), tot preventieve, als samenwerking met door acties bedreigde ondernemingen (bijvoorbeeld Nederland).

Colofon

Uitgave

Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst
Afdeling Communicatie
Postbus 20010
2500 EA Den Haag

www.aivd.nl

Basisvormgeving

Buro van Bergenhenegouwen, Den Haag

Grafische verzorging

Zijlstra Drukwerk B.V., Rijswijk

Juni 2007

